

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Ex Consilio (a) Mogunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

auſtoritatibus aperte conſtat, adhuc in lege gratiæ mulieres immunditiam contrahere ex menſtruo, & partu, nec interim ad ſacra myſteria admitti debere: ergo non recte in præſenti docetur, mulieres, eo quod pepererint, non debere arceri ab ingreſſu Eccleſiæ. Pro cuius difficultatis ſolutione aliqui Theologi docent, hæc omnia, non ut ex præcepto neceſſario ſervanda, ſed tanquam magis congruentia à Patribus proponi. Sed veriùs credo, lege aliquà canonicà univerſali Eccleſiæ Orientalis, non verò Latinæ, ut notavit Landtmeter. *lib. 2. de veterimon. cap. 76.* hæc duo fuiſſe ſtatuta; ſiquidem, ut refert Baſiam. in illum canonem 2. Dionyſii, Leo Imperator cognomento *Sapiens*, in ſua novella 13, ita cavit: *Statuimus de mulieribus, qua pepererunt, & de his, qua naturali purgatione detinentur: ſi quidem earum vita à nulla alia morboſa affectione perturbatur, ut qua non ſunt quidem initiata, non ſunt illuminationis participes; qua autem ſunt in divinis miniſteris initiata, impolluta myſteria non participent, uſque ad quadraginta dierum terminum* (quatuor dierum legi vult Theophilus *tom. 16. in Heterocl. fol. 32.*) *Quod ſi morbus inſuſerit, & ſe vitam abrupturum miſeretur, ut ſine omnino ſacramenti participes.* Non quia Imperator hoc ſtatuerendi poteſtatem haberet, ſed quòd jam ſtatuto Eccleſiaſtico cautum erat, ſua etiam lege exprimere, & confirmare voluerit: immò & Dionyſius ſupponit huiusmodi mulieres in Eccleſiam non admitti cum aliis, ſed in acceſſu quodam Eccleſiæ eſſe, hoc eſt in loco ſolitario, ut explicat Baſiamon ibidem. Et hac forte ratione introducta fuit conſuetudo, ne mulier etiam poſt partum per aliquot dies Ec-

cleſiam ingrederetur, ut in lege veteri præceptum erat: quam conſuetudinem ita abrogavit Innocentius in præſenti, ut mulieres non poſſint ab ingreſſu Eccleſiæ prohiberi, ſed liberum illis reliquerit ex devotione aliquandiu abſtinere. Eodem modo, ut refert D. Auguſtinus *ſerm. 244. de tempore ad medium*, cavetur, ne mulieres poſt matrimonium, per 30. dies Eccleſiam ingrediantur, hiſ verbis: *Per triginta dies Eccleſiam ingredi non præſumant.* Quod tamèn contrarià conſuetudine jam abrogatum eſt; nam initio naſcentis Eccleſiæ, cum maior eſſet fidelium devotio, pro majori ſacramentorum reverentia congruenter fati hæ leges ſtatutæ fuerunt, ut docet P. Vazquez *3. p. in 3. diſput. 210. artic. 7. cap. 3.* & probavi *lib. 1. Conci. Illiber. cap. 6.* eodemque modo accipiendum eſt quod ex Pænientiali Theodori refert Carnot. *p. 15. Decreti. cap. 150.* ibi: *Ut mulieres menſtruo tempore non offerant, nec ſanctimoniales, nec laice: ſi fecerint, per tres hebdomadas panitent.* Et D. Clemens *epiſtol. 4.* in illis verbis: *Eſt ſane propria quadam noſtræ religionis obſervantia, qua non tam imponitur hominibus, quam propria ab unoquoque Deum colente cauſa puritatis exigitur: de caſtimitate dico cautela, cuius ſpecies multa ſunt; ſed primò ut obſervet unusquisque, ne menſtruate mulieri miſceatur.* Explicat Turrianus *lib. 5. pro canonib. Apoſt. cap. 1.* Græci que id tantà obſervatione ienuerunt, ut etiam periclitantes feminas per tempus menſtrui communicare nolleſſent, ut conſtat ex damnatione Michaelis Patriarchæ CP. per Humbertum Legatum Sedis Apoſtolicæ, apud Baronium *anno 1054.* Proſequitur Theophilus *d. tom. 16. fol. 32.*

TITVLVS XLVIII.

De Eccleſiis ædificandis, & reparandis.

CAPUT I.

Ex Conſilio (a) Mogunt.

Quicumque beneficium Eccleſiaſticum habent, ad reſta Eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas Eccleſias emendandas omnino adjuvent, & nonam, & decimam reddant.

NOTÆ.

1. (a) **M**ogunt. Ita etiam legitur in prima collectione, *ſub hoc tit. cap. 4.* Et ex hoc Concilio citant verba huius textus Burchardus *lib. 3. Decreti, cap. 30.* Carnot. *p. 3. Decreti, cap. 35.* & reperitur textus hic in ipſo Concilio *can. 42.* & inter capitularia Caroli *lib. 5. cap. 92. & lib. 7. in addit. cap. 32.* apud Ant. Auguſtinum *in epit. juris, lib. 13. tit. 2. cap. 19.* De hoc Concilio egi in *cap. 1. de regular.*

2. Ex hoc textu omnes Repetentes, & alii infra pro illuſtratione concluſionis laudandi, deducunt, Clericos, ſeu Rectores Eccleſiarum bene-

ficia poſſidentes teneri de fruſtibus ipſius beneficii Eccleſiam reparare, vel reſicere. Verùm in præſenti canone non agitur de clericis, nec de beneficiis Eccleſiaſticis: quare veram ejus interpretationem aſſignabimus, & poſt ea juxta communem aſſertionem omnium Doctorum concluſionem diſponemus, & diſputabimus. Sciendum autem eſt, beneficium ſæpe ſæpiùs pro feudo uſurpari in legibus Aleman. *tit. 11. A Paſtore Eccleſiæ per beneficium ſuſceperit.* Bajubar. *tit. 1. cap. 10.* *Per beneficium præſtare.* Concil. Meld. *can. 18.* *Ut præcepta illicita jure beneficiario de rebus Eccleſiaſticis facta à vobis ſine dilatione reſcindantur.* Hincmarus relatùs à Bignorio *ad Marculf. lib. 2.*

Mmm 4

cap. 5.

cap. 5. Filefac. in quer. fol. 853. Unde Aymonius lib. 5. de gestis Francor. cap. 44. dum agit de Lotharingia, quæ antiquum fuit Regum Franciæ ex Carolomanica stirpe patrimonium, ait illam à Lothario in beneficium traditam Othoni Imperatori, hoc est in feudum. Verba sunt: *Dedit autem Lotharius Rex Othoni Regi in beneficio Lotharicum Regnum, quæ causamagis contristavit corda Principum Francorum.* Latè probavi in cap. 1. de feudis. Deinde sciendum est, horum beneficiorum, seu feodorum duo genera reperiri in antiquis legum, & historiæ monumentis. Aliud enim dicitur beneficium Regium; aliud beneficium Ecclesiasticum. Beneficium regium fuit prædium, ager, regii domini, qui militibus, ac nobilibus utendus fruendus dabatur à Rege, ad obstringendam eorum fidem. Beneficium istud in mantis, servis, colonis, & fervientibus erat constitutum. Unde qui beneficium regium habebat, illud colere tenebatur, ne incuriâ, ac negligentia beneficiarii sterile, ac inutile redderetur. Ita cavetur in l. 1. tit. 8. lib. 3. legum Longobard. ibi: *Quicumque suum beneficium occasione proprii desertum habuerit, us infra annum, postquam Comes, vel missus noster notum factum habuerit, ipsum beneficium amittat.* Beneficii verò Ecclesiastici mentio extat in eisdem legibus Longobard. & Capitularibus Caroli, & Ludovic. congestis in cap. 1. de feud. ubi de hujusmodi feodorum origine & progressu egi. Ex illis autem legibus, & Historicorum monumentis deducitur, eos ipsos, qui aliquid ex beneficio Ecclesiæ accipiebant, ad pura erga Ecclesiam officia præstanda fuisse obligatos. Quæ onera ad tria potissimum capita refero, ad nonas, ad decimas, & ad facta tecta. Quod ad nonas pertinet, certum est, eas persolvi, non ex quovis genere prædiorum, sed ex his tantum, quæ aliquis possideret ex beneficio Ecclesiastico, ut hæc nempe nonarum præstatione solvens, feudatarium se, ac beneficiarium Ecclesiæ agnosceret, ut ex Concilio Valentino III. constat Galliæ celebrato temporibus Caroli Calvi can. 10. ibi: *Sed & de fisis, & villis, quas constat dominio Ecclesiæ à fidelibus olim fuisse contraditas, & nunc potestati secularium traditas, voluntate eorum ordinari placuit, ut sicut edictis Principum iussu est, nona, & decima ipsis Ecclesiis, unde subtracta sunt, fideliter persolvantur; & hi qui eas retinuerint, ut sacrilegos noverint, se ab Ecclesiâ liminibus pellendos.* Et antea per annum 813. conquesti fuerunt Præsules Galliæ antiquum morem persolvendi nonas à prædiis Ecclesiasticis multis in partibus sublatum: quæ de causa querelam ad aures Principis deferendum censuerunt in canone 46. Concilii Turon. celebrati sub Carolo Magno, ibi: *Nonas, ac decimas, quas quires Ecclesiasticas tenent, solvere Recloribus Ecclesiarum ordinati sunt, ad luminaria, & stipendia clericorum multis in locis abstractas esse vidimus: quod sæpe jam missis vestris in publicis iudicavimus placitis, sed inde hæctenus aut pravum, aut nullum consequuti sumus effectum. Quare idem Carolus Magnus, & ejus successores persolvendas esse nonas sæpius dixerunt lib. 1. capit. 163. ibi: *Ut qui Ecclesiarum beneficia habent, nonam, & decimam ex eis Ecclesiæ, cuius res sunt, donent; & qui tale beneficium habent, unde ad medietatem laborent, de eorum portione proprio presbytero decimas donent.* Unde apparet, fuisse aliquod beneficii Ecclesiastici genus, quod ad medietatem tradi-*

tum erat, nempe colonus dimidium sibi, & dimidium presbytero arabat; quo casu nonas non persolvebat. Idem præceptum solvendi nonas repetitum fuit lib. 2. cap. 21. & de solvendis nonis ex regio beneficio, agitur seu feudo lib. 5. cap. 159. ibi: *De his, qui agros dominicos propterea neglexerunt excolere, ut nonas exinde non persolvant, & alienas terras ad excolendum propter hoc accipiunt, volumus ut de tribus annis ipsam nonam cum sua lege persolvant.* Præter nonas illi, qui beneficium Ecclesiæ habebant, decimas quoque persolvebant, ut ex præfatis locis facile constat. Tertio Ecclesiæ præstare tenebantur facta tecta, hoc est, qui aliquid ex beneficio Ecclesiæ possidebant, tenebantur ad Ecclesiæ labes, ac ruinas reficiendas, præsertim verò ad tecta: quod facile probatur ex dist. can. 46. Concilii Turon. 3. ubi Patres conqueruntur Ecclesias ruere, & funditus labi, propter neglectam tectorum instaurationem ad his, qui beneficia Ecclesiastica possident. Similiter, inquit, & de restituratione tectorum nobis necessitas incumbit iudicare, quia non tantum domus monasteriorum, sed & ipsæ Ecclesiæ propter tectorum inopiam ruinas minantur. Concil. Meldense can. 62. *Hæc ex rebus Ecclesiasticis nonas, & decimas persolvant, & facta tecta Ecclesiæ secundum antiquam auctoritatem, & consuetudinem restaurare debent, & hoc non solum negligunt, verum & per contemptum dimittunt, atque clericos fame, ac penuriâ, ecclesiastica adificia dissolutione annullari permittunt.* Leg. Longobardicæ lib. 3. tit. 3. l. 2. extat decretum Caroli Imperatoris his verbis conceptum: *Præcipimus Comitibus, & omnibus fidelibus nostris, ut quicumque de rebus Ecclesiasticis beneficia habent, pleniter secundum morem regionis nonas, & decimas ad ipsas Ecclesias donent, absque ulla diminutione, & dilatione, in quantum melius possunt, & juxta possibilitatem eorum, & quando necessitas exegerit, dent operas ad ipsas Ecclesias restaurandas, & adiutorium faciant. Modum verò & impensas, quas in reficiendis Ecclesiis facere oportuit eos qui agrum Ecclesiæ occupassent, & dimisit capitulare quadragesimum lib. 4. Consideratum est, ut de frugibus terræ, & animalium numerine nona, & decima persolvantur. De opere vero, vel restituratione Ecclesiarum Comes, & Episcopus, sive Abbas, unâ cum missis nostris, quem ipsi sibi ad hoc elegerint, considerationem faciant, ut unusquisque eorum tantum inde accipiat ad operandam, & restaurandum, quantum ipse de rebus Ecclesiarum habere cognoscatur. Similiter & vasnostri: aut in commune tantum operis accipiant, quantum rerum Ecclesiasticarum habent, vel unusquisque per se juxta quantitatem, quam ipse tenet: aut si inter eos convenit, ut pro opere faciundo argentum donent, juxta estimationem operis in argento persolvant, cum quo pretio Rector Ecclesiæ ad prædictam restauracionem operarios conducere, & materiam emere possit: & qui nonas, & decimas dare neglexerit, primum quidem illas cum lege sua restituat, & insuper bannum nostrum solvat, ut ita castigare caveat, ne sæpius iterando beneficium amittat. Unde facile cognoscitur, in præfatis canonibus non agi de clericis beneficia Ecclesiastica ex institutione Episcopi possidentibus; sed de feudatariis prædiis Ecclesiæ in beneficium, hoc est feudum, obtinentibus, qui debebant nonam, ac decimam præstare, & facta tecta Ecclesiæ cultodire, ut in præfatis cavetur: quo modo etiam accipi-*

pendus est canon 25. Concilii Arelat. 6. sub Carolo, in illis verbis: *Si quis beneficium de rebus Ecclesie habet, ad relictâ ejusdem Ecclesie restau- randa, vel ad ipsas Ecclesias adificandas omnino adjuvet.* Videndus Datus ad 16. quæstione 1. ad finem.

COMMENTARIUM.

3. Conclusio erratur, et probatur.

Sed licet hæc, ni fallor vera sit hujus textus sententia; tamen juxta communem interpretationem talis deducitur disputanda assertio: *Habentes beneficium in Ecclesia, tenentur ad ejus reparationem contribuere.* Probat eam textus in cap. Omnes, de consecr. dist. 1. cap. final. de his que sunt à major. Concil. Emerit. can. 16. ad finem. Ibi: *Omnes verò supradicti presbyteri, qui virtutem habuerint, Episcopo suo placium faciant, ut reparare Ecclesias sibi commissas intendant: quod si facere distulerint, ab Episcopo suo districti Ecclesie sibi creditas, ut ratio permittit, dignè reparent.* Ecclesia tamen, quæ mundiales res nullas habent, sollicitudine, intentione, & dispositione Episcopali, ut ratio permittit, habeant reparationem. Francoford. can. 26. *Ut domus Ecclesiarum, & regumenta ab eis fiant emendata, qui beneficia exinde habent.* Concilium Tolet. 16. in epistol. Regis Elavii Episcopi, tolvum. 1. Concil. Rom. sub Eugenio II. can. 25. ibi: *De districtis Ecclesiis, ut ab eis, qui eas possident, reedificentur; & si non sufficiant, à populo adjuvantur.* Concil. Tullense part. 2. cap. 11. ibi: *Ut Ecclesia sarviantur, vel restantur in adificiis ab eis, qui earum rebus utuntur, aut ab aliquoque tale earum familia prabeatur adiutorium, per quod, si fieri potest, reedificentur.* Indignum est enim, juxta historiam, Domino per Prophetam reproban- te, nos in domibus laqueatis habitare, & domos Dei esse desertas. Tridentinum sess. 7. de reform. cap. 8. Consonat lex II. tit. 10. part. 1. Illustrant Lambertinus lib. 3. de iurapatron. quæst. 7. artic. 2. num. 1. Surdus consil. 62. numero 23. Barbosa de jure Eccles. lib. 2. cap. 4. num. 5. & de potest. Episc. alleg. 64. num. 4. & de offic. Pa- rochi cap. 13. Salgado de potest. regia, part. 3. cap. 5. num. 7. Bobadilla libro 2. polit. cap. 18. num. 156. Riccius in praxi aurea, resol. 476. num. 4. Valascus consil. 179. num. 12. Ant. Augustinus in epit. jur. lib. 13. tit. 2. Petrus Gregor. lib. 1. partit. tit. 4. cap. 11. Landtmeter lib. 2. de veteri monach. cap. 36. per tot. Tondurus resol. canonic. cap. 38. & 39. Abbas Parnomit, quæst. 4. Diana p. 8. tract. 7. resol. 16. Loayfas in not. ad Concil. Tolet. 16. can. 6. Solorzanus lib. 4. polit. cap. 23. Marha de jurisdic. p. 2. cap. 48. Thomas Sanchez lib. 7. in præcept. cap. 29. Moneta de commut. cap. 11. Frances de Eccles. Cathed. cap. 13. Villaroel. p. 2. regim. Eccles. quæst. 20. artic. 1. Solorzanus tom. 2. lib. 3. cap. 23.

4. Impugnatur tradita assertio.

Sed hæc assertio difficilis valde redditur sequenti juris consideratione, nam in divisione omnium bonorum Ecclesiasticorum facta à sancto Simplicio Ecclesie quarta pars assignata fuit pro fabrica, id est ipsius reparatione, cap. quatuor, cap. de redditibus, cap. videntes, 12. quæst. 2. & in Hispania erat tertia pars prædiorum pro reparatione Ecclesiarum ab Episcopo retinenda. Concil. Tolet. 16. can. 5. relatum in cap. unio, 15. quæst. 3. Concil. Brachar. 2. can. 2. extat in cap. 1. 10. q. 3. Concil. Emerit. can. 16. apud Gratianum

in c. 2. 10. q. 3. Tarracon. can. 2. in c. decernimus 10. quæst. 1. notantur Paponius lib. 1. tit. 1. Jacob Gothofr. in l. 18. C. 7. de operib. publicis: & in Ecclesiis plerumque sunt ædificii, seu operarii, qui quartam illam portionem pro fabrica assignatam fideliter asservent, & diligenter expendant; probat Casar de Eccles. hierarch. g. 2. proem. §. 5. n. 16. ut erant etiam ædificii apud Gentiles, quæ ædificii tutores, qui templâ curabant, & reperabant, de quibus Aristotel. lib. 6. polit. cap. final. ibi: *Alia species curationis est circa rem divinam, seu Sacerdotis; & ædificii circa templâ, ut conferuntur, que sunt, & diriguntur ruinosâ adificia, & cetera omnia, qua pertinent ad divinum cultum.* Plato lib. 6. de legibus eos vocat quætores, & asservatores facta pecunia, ut refert, & explicat P. Gregorius 2. p. synag. lib. 15. cap. 31. n. 2. Igitur clerici non tenentur ex propriis fructibus Ecclesie reparare. Unde in Concil. Aurel. 3. can. 5. aliis 7. apud Ant. Augustin. in epit. lib. 13. tit. 2. cap. 12. ita cavetur: *De oblationibus, vel agris, quos Dominus noster Rex Ecclesie suo manere conferre dignatus est, & c. definitur, ut in reparationibus Ecclesiarum, alimonis Sacerdotum, & quicquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur.* Accedit nam reparatio Ecclesiarum potius ad Principem, quam ad clericos spectat, cap. final. 96. distinct. ibi: *Boni Principis, & Regis est Ecclesias contritas, atque scissas restaurare, novas adificare.* Et cap. sicut. 23. q. 4. & refertur lib. 11. Regum, cap. 12. & 22. Paralip. cap. 24. quod Reges Joab, & Josias circa templi Salamonicæ restorationem satagebant. Unde Ovidius lib. 2. Fastorum, vocat Imperatorem Augustum templorum inventorem, ibi:

Temporum positor, templorum sancte repertor.
Non quia ipse templorum inventor fuisset, sed quia templâ destructa reparabat, ut refert Suetonius in eju vita, c. 30. ibi: *Ædes sacras vetustate collapsas, aut incendiis absumptas refecit.* Quare Casaub. ibi apud Ovidium pro repertor, legit refector. Vel saltem reparatio ad populum spectat. Eugenio II. in Synodo Rom. can. 25. ibi: *Ecclesia, & quælibet pia loca adjacentia, & c. proprio dispendio restantur; non sufficiente verò, necessario à populo plebis auxiliantur.* Igitur nunquam ad clericos primò, & principaliter spectat reductio, & reedificatio Ecclesiarum.

Quæ difficultate ita fulcita non obstante, vera est præsens assertio, pro cuius expositione scire oportet, omnia adificia habere suam vetustatem, quam ætatem adificiorum dixerunt Imperatores in l. si quando, C. de operib. publicis, Consulti in l. vulgo §. 8. l. domus §. ff. de legat. 1. ubi ait Papinianus: *Domos hereditarias existas, & heredis numeris structas ex causa fideicommissi post mortem heredis reficiendas viri boni arbitratu sumptuum rationibus deductis, & adificiorum ætatibus examinatis.* Ita legitur in Holoand. & Florent. Vulgò autem corruptè legitur, *adificiorum quantitatis examinatis.* Est ergo ætas beneficiorum vetustas eorum, unde Mamertinus in panegyrico Juliani dixit urbium moenia renovata ab Imperatore, induisse juventutem; & Cassiodorus lib. 1. variar. c. 25. ait: *Quorum fabricis dedimus longissimam juventutem, ut pristina novitate reluceant, qua jam fuerant veteriosa senectate fuscata.* Pari quoque ratione ornamenta urbium, ac decora marmorum senium tempore sentire dicimus, ut videre est in l. 16. C. Theodos. de oper. public. Ædes etiam dicuntur ætatis

5. De ætate adificiorum.

atatis senio concuti in l. 15. eod. tit. D. G. ego. lib. 2. dialog. cap. 15. ibi: *Episcopi aedificia longo senio lasani.* Et Ovidius ait:

Canescent turpi teclarelecta sua.

Et Ennodius Ticianensis episcopi ad Boetium.

Abjurant priscam se Praesule teclarelectam.

Quod & Aenus Urbicus in comment. ad Iulium Frontinum ad arbores transfudit his verbis: *Alter è contrario similiter quareret, ex similitudine ferè cultura comparationem accipi, id est si silva, cuius sit ætatis, pars censura, & ætas arborum, ut solent relinqui, quas ætatis vocant, ut silvarum quoque ætatem sint pares.* Illustrant Juretus, & Broëus ad Cassiodorum dict. episcopi. 25. Fornerius lib. 1. sect. cap. 2. Juretus ad Symmachum episcopi. 5. Nec ineleganter rei inanimata ætas dicitur, siquidem & legimus prædiorum dotes, & ingenia, in iure, l. 2. §. 1. Seja, §. liberto, ff. de instructo vel instrumento, l. amissi 52. §. fidei iussores, ff. de fidei iuss. l. adules 35. §. quesitum, ff. de adult. edict. l. si quis intra 7. C. de bonis proscriptis. Et apud bonæ notæ auctores, Apulejum lib. 9. de Asino: *Acerimo, gravique odore sulphuris juvenis inescatus, atque obnubilatus, intercesso spiritum distinebat; neq. est ingenium vivacis metalli, crebras ei sternutationes commovebat.* G. lilius lib. 3. noctium, cap. 6. de palma, ibi: *Ingenium huiusmodi ligni est, ut urgentibus, opprimentibusque non cedat.* Illustrat Fornerius lib. 1. sect. cap. 2.

6.
De reparacione Ecclesiarum.

Cùm ergo aedificia suam habeant ætatem, & durationem, indigent plerumque ut reficiantur, aut reparentur; ideo nec minor cura habenda est in eis conservandis, quam construendis, ut eleganter ait Cassiodorus lib. 1. var. episcopi. 25. Reparari autem, seu refici dicitur aedificium, cùm in pristinum statum restauratur, l. 1. §. deinde, ff. de rivis, l. 1. §. refectis, ff. ad leg. Jul. de vi public. l. 3. reficere, ff. de itinere, acti. que, l. 2. §. si quis aedificium, ff. de novi operis nunc, ita ut forma veteri servata, reficiatur; ut etiam merces reparare dixit Scævola in l. qui Roma 122. §. Calimachus, ff. de V. O. cùm earum loco, quas in aliquem locum importatas quis vendidit, alias comparat, aut eas aliis mercibus commutat: quasi iterum parare, seu comparare. Horatius lib. 1. carminum, od. 31.

Premant Calena falce quibus dedit

Fortuna vitem: drves & aureis

Mercator exsiccat culullis

Vsna Syra reparata merce.

Quo modo reparare exponit Duarenus lib. 1. animadu. cap. 10. in l. qui dum 16. ff. de in rem verso, l. si unus 27. ff. de pactis; & illustrat D. Joan. Ramos in l. deprecatio, num. 46. ff. ad leg. Rבודiam. Sed non ideo dicendum est, Ecclesiam ita reparandam esse, ut antiqua forma servetur, quia renovationis modus ex Episcopi pendet arbitrio, cap. omnes, ibi: *Episcopi providentiã modus invenitur: de consecr. dist. 1.* non enim ibi præcipitur absolute ut Ecclesie reparentur, juxta antiquam formam; sed quod Episcopi providentiã fiat reparatio, ut attendatur quorum expensis reparatio faciendã est, & an juxta majorem, vel minorem formam. Dubium tamen est, an Episcopus possit virtute hujus arbitrii ampliare templum sumptibus eorum, qui ad reparacionem tenentur? In qua questione sequentes casus sunt distinguendi. Primus est, cùm stipulatione aliquis obstrictus reperitur ad reparacionem; quo casu dicendum est, non posse cogi ad ampliatio-

nem, cùm verba stipulationis strictè accipiendã sint, l. quicquid, ff. de V. O. ideo non videtur obligatus ad ampliacionem faciendam, qui refectio-nem promissit, quia longè aliud est reficere, aliud ampliare, l. usufructuarius 44. ff. de usufructu, l. quid tamen 10. §. 1. ff. quibus modis usufructus. Secundus casus est, quando fit ampliatio Ecclesie, non quia necessaria, sed tantum utilis: quo casu similiter dicendum est, non posse compelli ad præstandos sumptos ampliacionis eos, qui jure ordinario tenentur ad refectio-nem, ut resolvit Gratianus tom. 1. discept. cap. 84. num. 21. ca. ratione, quia licet res communis refici possit sumptibus sociorum, non tamen potest eis inivitis ampliari, l. parietem 8. ff. de servit. urban. quibus consequens est, ut qui ad Ecclesie reparacionem tenentur, impediatur possint prædictam ampliacionem, nisi caveatur pro futura reparacione loci ampliandi; nam irrogatur ei præjudicium propter futuras expensas reparacionis ampliata Ecclesia. Pechius de Eccles. reparandis cap. 2. num. 4. Tertius casus, & difficilior est, quando ampliatio necessaria est propter populi multitudinem, quam antiqua Ecclesia capere non potest, ut in calu textus in cap. præcipuus 53. 16. quest. 1. quo casu Pechius ubi supra, Ripa respons. 12. num. 10. Auferius in decis. capel. Tolos. 449. existimant onus incumbere illis, ad quos spectat necessitas reparacionis pro modo facultatum suarum. Sed longè aliter distinguendum est; nam cùm hæc sit nova constructio, faciendã est sumptibus ejus, cui incumbit Ecclesie construere, videlicet Episcopi, cap. final. hoc tit. Reparatio verò Ecclesie ampliata spectat ad eos, qui ad reparacionem veteris Ecclesie tenebantur, cùm ipsi specialiter obstricti sint ad Ecclesiam reficiendam, ex qua fructus percipiunt, vel sacramenta recipiunt.

Deinde agendum est de personis, ad quas spectat reparatio Ecclesiarum, & quarum sumptibus sunt Ecclesie reficiendæ. Et primò si portio reddituum fabricæ Ecclesie deputata sufficiat, ex eã Ecclesia reficienda est, cap. univ. c. decernimus 10. quest. 3. Quod si portio hæc non sufficiat, & Ecclesia sit Cathedralis, Episcopi & Canonici, ex propriis fructibus tenentur eas reficere, cap. final. de his que sunt a major. part. Lambertinus de jure patron. lib. 3. quest. 7. artic. 2. Borel, consil. 2. num. 12. Barbosa de potest. Episcopi, alleg. 64. num. 4. & lib. 2. juris Eccles. cap. 4. num. 9. olim reparabantur ab Episcopi exteriis Ecclesiarum parochialium, dist. cap. univ. capite decernimus 10. quest. 1. Quid autem in Ecclesiis Indiarum observetur, explicat latè Solorzanus dist. lib. 4. polit. cap. 23. Si autem in Ecclesia parochiali sit Rector, & alii clerici beneficia in ea habentes, seu decimas possidentes, tenentur eam reficere pro portione, seu juxta quantitatem decimarum, quam percipiunt. Barbosa de jure Eccles. lib. 2. cap. 4. num. 1. Item commendatarii. Valascus consule. 175. num. 29. Salgado de pro. rect. reg. 3. p. cap. 5. Item qui pensionem obtinent, Barbosa de potest. Episcopi, supra: quos omnes iudex superior cogere potest ad ipsam reparacionem. Concil. Meldense can. 62. ibi: *Qui sarta recta Ecclesia restaurare debent, & hoc negligunt, ab Ecclesiastica communione separantur.* Nec hoc casu admittitur appellatio, ut late probat Salgado dist. cap. 5. quod si horum portiones non sufficiant ad necessariam reparacionem, paro-

parochiani cogendi erunt sumptus exhibere; quorum interest templa habere, Concil. Mediol. sub D. Carolo, in 4. de Ecclesiis, & eorum suppl. lect. p. 2. fol. 136. ibi: *Quæ vero labentes, prope quo cadentes, nullum consum habent, unde restituatur, circumstantiis, municipii locorum, ubi sita sunt, impensis instaurantur.* Pluribus relatis probat Cenedus ad Decret. collect. 153. num. 1. & an eo casu forenses teneantur contribuere, examinat Cabedo p. 1. decis. 91. num. 9. Tondutus res. canon. cap. 38. quod procedit, nisi aliter pacto, seu transactione convenit sit, ut probat Tondutus res. canon. cap. 39. vel nisi contraria consuetudine alius modus reparationi præscribitur; cui in primis standum est; ut docuerunt in præfenti Cardin. Joan. Andri. & Hostiensis; & hoc casu etiam inter parochianos iudicem Ecclesiasticum esse competentem, probat Peroyra de manu Regiæ, cap. 18. per tot. Jure autem civili hujusmodi curæ erat Proconsulis, l. 7. §. 1. ff. de offic. Proconsul. Omnia autem, quæ hucusque diximus, procedant in reparatione necessaria, quæ sit propter vetustatem, aut fortuitam ruinam templi; sed si voluntaria quorundam vastatione templum destruitur, cessant, estque faciendæ reparatio sumptibus ejus, qui Ecclesiam destruxit, cap. quæst. quis 21. §. ult. 17. quæst. 4. cap. conquestus, de foro compet. Pechius ubi supra, cap. 3. pro cuiusdam emendatione tacitam hypothecam concedit Ecclesiæ idem Pechius cap. 4. sed frustra, cum nulla lege Pontificia, seu civili hæc hypotheca inducatur; neque ullo alio idoneo argumento comprobetur; sed si bona verborum non sufficiant ad reparationem, recurrendum est ad fabricam clericos, & parochianos juxta ordinem supra relatum.

8. Quibus ita animadversis apparet ratio præsentis actionis; quare videlicet qui beneficium Ecclesiasticum possident in Ecclesiâ, teneantur ad ejus reparationem: quod ex mera aequitate provenit, quia cum habeat emolumentum ex de-

cimis & oblationibus Ecclesiæ, consequens est, ut teneantur onus reparationis subire: nec audiendi sint, si lucrum quidem amplectantur, onus autem ei annexum respiciant; l. unic. §. pro secundo, C. de caduc. tollend. juxta regulam Secundum naturam, ff. de R. I. & decimæ ipsa transeunt cum eo onere reparationis; unde onus reale judicantur, argumento legis si me; & Titium, ff. si certum petatur: unde descendit, quod ad contributionem reparationis faciendam ex arbitrio clericorum standum est majori parti eorum, neque desideratur omnium consensus adesse, cap. final. de his quæ sunt à major, quem textum frustra restringit Glossa ibi, ad eam speciem; ubi contributio fit ex bonis ad fabricam spectantibus; iam pertinet potius ad eum casum, in quo distribuuntur fructus clericorum ab Ecclesiâ percepti; & singularis ejus dispositio in eo consistit, ut quamvis ad ea, quæ ut singulis clericis nocent, oporteat omnium consensus expectare, cap. quod omnes, de R. I. lib. 6. ad expendendos tamen fructus beneficiorum in reparatione Ecclesiæ sufficit consensus majoris partis, ut noceat omnibus; quia cum omnes fructus nomine Ecclesiæ percipiuntur, & ex natura rei obligati videantur huic reparationi, expendi possunt ex consensu majoris partis, sicut fieri solet in his, quæ ut universis clericis competunt, cap. 1. eod. tit. de his, quæ sunt à majori parte: & cum sit necessaria reparatio major pars minori præjudicat, argumento textus in l. & sumum §. ff. de pactis. Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam omnia in ea expensa sunt accipienda juxta distinctionem proximè adductam; & ordinem supra præscriptum. Primò enim ex bonis fabricæ reparatio fit: Secundò ad eam tenentur beneficiarii, & Ecclesiæ Rectores; nisi Ecclesiâ patronum habeat, quia etiam ipsæ ad reparationem tenentur; Lambertinus ubi supra. Tandem parochia nisi aliter usu introductum sit; ut concludit Diana d. 8. p. tract. 7. res. 16.

CAPUT II.

Ex Consilio (a) generali.

Cum dicat (b) Apostolus, abundantiorè honorem membris infirmioribus defendendum, è contra quidam quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi quærentes, leprosis, qui cum sanis habitare non possunt, vel ad Ecclesiam cum aliis convenire, Ecclesias, & cæmeteria non permittunt habere; nec proprii juvari ministerio Sacerdotis, quod quidem procul à Christiana pietate esse dignoscitur: de benignitate Sedis Apostolicæ constitutum, ut ubicunque tot simul leprosi sub communi vita fuerint congregati, quod Ecclesiam cum cæmeterio sibi construere, & proprio gaudere valeant presbytero, sine contradictione aliqua permittantur habere. Caveant tamen, ut injuriosi veteribus Ecclesiis de jure parochiali nequaquam existant; quod enim eis pro pietate conceditur, ad aliorum injuriam nolumus redundare. Statuimus etiam, ut de hortis, & nutrimentis animalium suorum decimas tribuere non cogantur.

NOTÆ.

(a) Generali. Lateranensi videlicet sub Alexandro III. celebrato, ubi cap. 23. reperitur hic textus; & in 1. collect. sub hoc tit. cap. 2. & refert illud Joannes Hoveden. part. poster. in suis annal. & ex eo Novarinus lib. 1. schediasm. cap. 10.

de quo Concilio egi in capite nonnulli. de rescrip. (b) Apostolus. 1. ad Corinthios, cap. 12.

COMMENTARIUM.

Missis leproforum acceptionibus; quas dabimus infra in cap. 1. de conjug. leproso, pro